

Sagsnr.
2024 - 6390

Doknr.
906261

Dato
04-11-2024

Høring over to bekendtgørelsesudkast om magtanvendelse og tryghedsskabende velfærdsteknologiske løsninger

Social- og Boligministeriet sender hermed to udkast til bekendtgørelser om hhv. 1) magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter lov om social service og 2) tryghedsskabende velfærdsteknologiske løsninger i relation til afsnit VII i lov om social service i høring.

Bekendtgørelsesudkastene sendes i høring som opfølgning på lov nr. 680 om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om opkrævning af underholdsbidrag (Ændring af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, om forældelse af underholdsbidrag m.v.) af den 11. juni 2024.

Udkast til bekendtgørelse om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter lov om social service

Bekendtgørelsesudkastet skal ses i sammenhæng med ændring af § 135 b, stk. 1, i serviceloven, hvorved social- og boligministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om iværksættelse af foranstaltninger, registrering og indberetning af magtanvendelse, herunder om indgreb omfattet af § 135 a, stk. 1, 1. pkt., og om den periode, hvor kommunale afgørelser om magtanvendelse kan finde anvendelse m.v., og om udarbejdelse af handleplaner efter bestemmelserne i kapitel 24, 24 a og 24 b.

Den pågældende bekendtgørelse blev senest ændret den 1. juli 2024 for så vidt angår §§ 125, 128, § 128 b, stk. 2, §§ 128 c-128 f og § 136 a, stk. 3, i serviceloven.

Magtanvendelsesbekendtgørelsen opdateres nu igen med ikrafttrædelsesdato den 1. januar 2025, hvorved der fastsættes registrerings- og indberetningspraksis for servicelovens § 128 b, stk. 1, § 128 g, stk. 1, og § 128 h, stk. 1.

Baggrunden for, at der fastsættes en indberetnings- og registreringspraksis for ovennævnte indgreb på nuværende tidspunkt skyldes, at disse indgreb skal behandles i Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap, som etableres og kan træffe afgørelse i sådanne sager fra den 1. januar 2025.

Indgreb efter § 128 b, stk. 1, § 128 g, stk. 1, eller § 128 h, stk. 1, vil skulle registreres i Social- og Boligstyrelsen "skema 2: forhåndsgodkendte indgreb. Handicapområdet og området for demens m.v.", som også opdateres frem mod den 1. januar 2025.

Udkast til bekendtgørelse om tryghedsskabende velfærdsteknologiske løsninger i relation til afsnit VII i lov om social service

Bekendtgørelsesudkastet skal ses i sammenhæng med ændring af servicelovens § 128 a, stk. 1, hvorved social- og boligministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, hvilke former for tryghedsskabende velfærdsteknologi der kan anvendes efter afsnit VII, samt ændring af servicelovens § 128 a, stk. 2, hvorved social- og boligministeren kan fastsætte regler om, i hvilket omfang tryghedsskabende velfærdsteknologi, der gør brug af kunstig intelligens, kan tillades ved anvendelse af indgreb efter afsnit VII.

Bemyndigelsesbestemmelserne blev opdateret følge af lov nr. 680 om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om opkrævning af underholdsbidrag (Ændring af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, om forældelse af underholdsbidrag m.v.) af den 11. juni 2024.

Baggrund

Baggrund for ændring af lovbestemmelserne om tryghedsskabende velfærdsteknologi bunder bl.a. i *undersøgelse af forlængede frikommuneforsøg med teknologi til borgere med demens eller kognitiv funktionsnedsættelse*, der er udarbejdet af Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) fra marts 2023, som viser, at velfærdsteknologier kan være vigtige redskaber til at støtte og drage omsorg for borgerne. Således vurderer personalet, at de i forsøget anvendte teknologier giver en mere hensigtsmæssig støtte og omsorg for borgerne. Derudover er de pårørende også positive over for anvendelse af teknologierne og lægger stor vægt på, at teknologierne kan give en bedre sikkerhed for borgeren.

Samtidig viser *Evalueringsrapport: de reviderede magtanvendelsesregler*, udarbejdet af Rambøll, august 2023, at de gældende velfærdsteknologiske løsninger kun i nogen grad opfylder lederne og medarbejdernes behov og ønsker.

De gældende bekendtgørelsesregler giver udelukkende adgang til anvendelse af ind- og udgangssignalgivere, fald og anfaldsalarmer samt lokaliserings- og sporingssystemer. Disse velfærdsteknologier er defineret ud fra deres formål, eksempelvis at alarmere ved fald eller anfald. Det er således i de gældende regler ikke nærmere specificeret, hvilken funktion den velfærdsteknologiske løsning kan have, f.eks. om teknologien registrerer bevægelse eller lyd.

Hvad finder fortsat anvendelse?

Det bemærkes, at bekendtgørelsen fortsat finder anvendelse over for personer, som er omfattet af servicelovens § 124 a (personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne) eller § 136 b (personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse).

Det bemærkes også, at såfremt den pågældende person ikke samtykke, kan tryghedsskabende velfærdsteknologi fortsat alene anvendes, når betingelserne i § 128 b, stk. 2 eller § 136 e, stk. 1, i lov om social service, er opfyldt herunder:

- Når der er risiko for personskade og forholdene i det enkelte tilfælde gør det påkrævet for at afværge denne risiko, jf. § 128 b, stk. 2.
- For at sikre personens tryghed, værdighed og omsorg, medmindre den pågældende modsætter sig anvendelsen, jf. § 136 e, stk. 1.

Det bemærkes dertil, at betingelserne for anvendelse af magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, jf. servicelovens § 124, fortsat gælder, når der foretages indgreb ved anvendelse af tryghedsskabende velfærdsteknologi, herunder:

- Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal begrænses til det absolut nødvendige.
- Indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand.
- Anvendelse af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten må alene ske for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed eller tilgodese hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet eller hensynet til andre.
- Forud for enhver form for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal kommunen foretage, hvad der er muligt for at opnå personens frivillige medvirken til en nødvendig foranstaltning.
- Anvendelse af magt skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes.
- Magtanvendelse skal udføres så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende og andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulempe.

Det bemærkes desuden, at anvendelse af situationsbestemt kamerakig, jf. servicelovens § 128 b, stk. 1, ikke berøres i denne bekendtgørelse. Baggrunden herfor er, at Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap har afgørelseskompetence i sager om situationsbestemt kamerakig.

Hvad er ændret?

Med de nærværende ændringer vil det af bekendtgørelsesudkastet fremgå, hvilke teknologiske løsninger der kan anvendes efter afsnit VII i serviceloven.

Der vil også fremgå betingelser for anvendelse af teknologiske løsninger, samt betingelser for anvendelse af teknologi, som fungerer helt eller delvist ved brug af kunstig intelligens.

Det er formålet, at der med bekendtgørelsen fastsættes betingelser, sådan at anvendelsen af tryghedsskabende velfærdsteknologi, der fungerer helt eller delvist ved brug af kunstig intelligens, er i overensstemmelse med databeskyttelsesforordningen.

Med ændring til bekendtgørelsen er det ministeriets opfattelse, at bekendtgørelsen i større grad vil kunne følge med den teknologiske udvikling, sådan at det vil være muligt at anvende nye teknologier og også flere teknologier, end det er tilfældet i dag.

Med den gældende bekendtgørelse er de tilladte velfærdsteknologiske løsninger afgrænset til ind- og udgangssignalgivere, fald- og anfaldsalarmer og lokaliserings- og sporingssystemer til personer. Med bekendtgørelsen udvides bl.a. mulighed for at anvende velfærdsteknologiske løsninger, som fungerer ved lydmonitorering og video- og billedmonitorering, og som ikke gengiver en genkendelig videosekvens eller et genkendeligt billede af personen.

Ved opdatering af "vejledning om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne, herunder pædagogiske principper" vil der fremgå eksempler på teknologiske løsninger, som bl.a. vil kunne anvendes inden for de kategorier, som fremgår af bekendtgørelsen. Vejledning forventes opdateret i 1. kvartal af 2025.

Ministeriet forventer, at der i vejledningen blandt andet vil fremgå, at det er muligt at anvende følgende teknologier, hvis betingelserne i bekendtgørelsen er opfyldt:

- Teknologier der fungerer ved bevægelsesmonitorering, herunder ved monitorering af en persons fysiske bevægelser og aktivitetsniveau. Det kan f.eks. udføres ved brug af bevægelsessensorer og ind- og udgangssignalgivere.
- Teknologier der fungerer ved lydmonitorering, herunder ved løbende og direkte transmittering af lyd. Dette kan f.eks. udføres ved brug af babyalarmer og plejealarmer, faldsensorer med lydkommunikation eller stemmeaktiverende nødssystemer.
- Teknologier der fungerer ved video- og billedmonitorering, herunder ved at overvåge en person i realtid uden, at teknologien skaber et genkendeligt stillbillede eller videosekvens af personen. Dette kan f.eks. udføres ved brug af infrarødkamera eller andre typer af systemer, som anvender termografering, animeret billedanalyse eller som omsætter opfanget materiale til tekstprogram.
- Teknologier der fungerer ved lokalisering- og sporing, herunder til lokalisering eller sporing af personer ved konkret forespørgsel, herunder f.eks. i form af en lokaliserings-GPS.

Løsningerne skal være egnet til at understøtte borgerens bevægelsesfrihed, omsorg, værdighed, tryghed eller sikkerhed.

Det bemærkes, at det følger direkte af serviceloven, at epilepsialarmer (anfaldsalarmer) og alarmer, som anvendes til andre med tilsvarende behov for anfaldsovervågning som ved epilepsi, ikke er magtanvendelse eller et indgreb i selvbestemmelsesretten, jf. servicelovens § 128 a, stk. 3.

Det bemærkes desuden også, at det vil fremgå af vejledningen, at lydmonitorering af borgeren skal afspilles i direkte tid, og lyden ikke må blive optaget, gemt eller lagret. For at sikre, at det udelukkende er relevant personale, som vil få mulighed for at udføre lydmonitorering, vil personalet skulle logge sig ind på en telefon eller computer for at kunne lytte til monitoreringen, og systemet vil skulle føre en log over, hvem der har logget ind, herunder i hvilken tidsperiode lydmonitoreringen har fundet sted.

Innovations- og iværksættertjekket

Bekendtgørelsesudkastet er forud for den offentlige høring blevet forlagt Erhvervsstyrelsen som led i det obligatoriske ”innovations- og iværksættertjek”. Her har Social- og Boligministeriet vurderet, at bekendtgørelsen muliggør anvendelsen af nye og flere velfærdsteknologiske løsninger, end det er tilfældet i dag. Erhvervsstyrelsen har hertil udtalt, at de foreslåede betingelser for anvendelse af tryghedsskabende velfærdsteknologier er fastsat mere formålsbestemt og mere teknologineutral end gældende bekendtgørelse.

Social- og Boligministeriet har også angivet, at der ved fastsættelse af krav til tryghedsskabende velfærdsteknologier, som fungerer helt eller delvist ved brug af kunstig intelligens, er taget afsæt i Datatilsynets ”vejledning om offentlige myndigheders brug af kunstig intelligens”. I Erhvervsstyrelsens udtalelse, som i henhold til dette punkt er udarbejdet med bidrag fra Digitaliseringsstyrelsen, fremgår det, at der i bekendtgørelsen er taget højde for formålsbegrænsning, dataminimering og forsvarligt anvendelse af kunstig intelligens, sådan at der sikres en forsvarlig anvendelse af teknologierne – og data- og privatlivsbeskyttelse. Social- og Boligministeriet vil baggrund af anbefaling i udtalelsen foretage yderligere vurderinger af de fastsatte krav til brug af kunstig intelligens med afsæt i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2024/1689 af 13. juni 2024 om harmoniserede regler for kunstig intelligens (AI-forordningen) frem mod udstedelsen af bekendtgørelsen.

Social- og Boligministeriet beder om, at eventuelle bemærkninger er ministeriet i hænde senest den 3. december.

Eventuelle bemærkninger om magtanvendelsesbekendtgørelsen bedes sendt med e-mail til nedenstående på alek@sm.dk med kopi til p-handicap@sm.dk.

Ministeriet beder i den forbindelse om, at bemærkninger ikke fremsendes både med brevpost og e-mail.

Med venlig hilsen
Alexander Ekstrand
Kontor for Handicap